

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3607]-1

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

SOCIOLOGY

Compulsory Paper I

(Classical Sociological Tradition)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *seven* of the following within **20** words each : [14]

- (1) What is industrial revolution ?
- (2) Define enlightenment.
- (3) What is surplus value ?
- (4) What are basic structure and superstructure ?
- (5) What is mode of production ?
- (6) Define mechanical solidarity.
- (7) Write Durkheim's definition of religion.
- (8) State Durkheim's definition of sociology.
- (9) Write any *two* names of French sociologist.
- (10) State Marx's concept of class.

2. Answer any *two* of the following within **50** words each : [8]

- (1) French revolution.

P.T.O.

- (2) Impact of enlightenment on thinking.
- (3) Characteristics of industrial capitalism.
- (4) Functions of religion.

3. Answer any *three* of the following questions within **150** words each : [18]

- (1) State characteristics of traditional Feudal economy.
- (2) Elucidate the impact of industrial revolution on society.
- (3) Discuss the types of alienation.
- (4) Explain Durkheim's contribution to the methodology of sociology.
- (5) Explain Marx's views on state.

4. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]

- (1) Critically evaluate Marx's theory of historical materialism.
- (2) Explain Durkheim's theory of suicide.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा : [14]

- (1) औद्योगिक क्रांती म्हणजे काय ?
- (2) प्रबोधनाची व्याख्या लिहा.

- (3) अतिरिक्त मूल्य म्हणजे काय ?
- (4) मुलभूत संरचना व अधिसंरचना म्हणजे काय ?
- (5) उत्पादन प्रणाली म्हणजे काय ?
- (6) यांत्रिक ऐक्यभावाची व्याख्या करा.
- (7) डुरखीमची धर्माची व्याख्या लिहा.
- (8) डुरखीमची समाजशास्त्राची व्याख्या सांगा.
- (9) कोणत्याही दोन फ्रेंच समाजशास्त्रज्ञांची नावे लिहा.
- (10) मार्क्सची वर्गाची संकल्पना सांगा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा : [8]

- (1) फ्रेंच राज्यक्रांती.
- (2) प्रबोधनाचा विचार प्रक्रियेवर होणारा परिणाम.
- (3) औद्योगिक भांडवलशाहीची वैशिष्ट्ये.
- (4) धर्माची कार्ये.

3. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा : [18]

- (1) प्राचीन सरंजामशाही अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये सांगा.
- (2) औद्योगिक क्रांतीचे समाजावर होणारे परिणाम विशद करा.
- (3) परात्मतेच्या प्रकारांची चर्चा करा.
- (4) डुरखीम यांचे समाजशास्त्राच्या पद्धतीशास्त्रातील योगदान स्पष्ट करा.
- (5) मार्क्सचा राज्यविषयक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा : [20]

- (1) मार्क्सच्या ऐतिहासिक भौतिकवादाच्या सिद्धान्ताचे टिकात्मक मूल्यमापन करा.
- (2) डुरखीमचा आत्महत्तेचा सिद्धान्त स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3607]-10

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

SOCIOLOGY

Optional Paper III-B

(Social Movement in India)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *seven* of the following questions within **20** words each : [14]

- (1) Define social movement.
- (2) What is meant by resource mobilization ?
- (3) What is meant by a Revolution ?
- (4) State *two* tenets of the Marxist theory of Social Movement.
- (5) Give *one* example of a class based social movement in India.
- (6) State *two* qualities of a leader.
- (7) What is meant by institutionalization of a social movement ?
- (8) Name any *two* social reformers in India.
- (9) State the relation between social movement and social change.
- (10) State the meaning of social action.

P.T.O.

2. Answer any *two* of the following questions within **50** words each : [8]

- (1) Features of a social movement.
- (2) Meaning of a counter movement.
- (3) Interactionist theory of social movement.
- (4) Revivalist social movement.

3. Answer any *three* of the following questions within **150** words each : [18]

- (1) Explain the difference between Reform and Rebellion.
- (2) Examine the structural-functional theory of social movement.
- (3) Discuss the split and schisms in social movement.
- (4) Explain the relation between social movement and social action.
- (5) Examine gender as a base of social movement in India.

4. Write an essay on any *one* of the following within **500** words : [20]

- (1) Define social movement. Explain the role of leadership and ideology in social movement.
- (2) What is meant by new social movement ? Discuss the features and objectives of new social movement with examples.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे द्या : [14]

- (1) सामाजिक चळवळीची व्याख्या द्या.
- (2) साधन संघटन (Resource mobilization) म्हणजे काय ?
- (3) 'क्रांती' चा अर्थ काय ?
- (4) सामाजिक चळवळीच्या मार्क्सवादी सिद्धांताची दोन तत्वे सांगा.
- (5) भारतातील वर्गावर आधारित सामाजिक चळवळीचे एक उदाहरण द्या.
- (6) नेत्याचे दोन गुण-विशेष सांगा.
- (7) सामाजिक चळवळीचे संस्थाकरण (Institutionalization) म्हणजे काय ?
- (8) भारतातील कोणत्याही दोन समाजसुधारकांची नावे सांगा.
- (9) सामाजिक चळवळ आणि सामाजिक परिवर्तनातील संबंध सांगा.
- (10) 'सामाजिक कृती' चा अर्थ सांगा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात टीपा लिहा : [8]

- (1) सामाजिक चळवळीची वैशिष्ट्ये.

- (2) विरोधी चळवळीचा अर्थ.
- (3) सामाजिक चळवळीचा आंतरक्रियावादी सिद्धांत.
- (4) पुनरुज्जीवनवादी सामाजिक चळवळ.

3. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दात उत्तरे द्या : [18]

- (1) सुधारणा आणि बंडखोरी यांच्यातील फरक स्पष्ट करा.
- (2) सामाजिक चळवळीच्या संरचनात्मक-प्रकार्यवादी सिद्धांताचे परीक्षण करा.
- (3) सामाजिक चळवळीतील दुफळी व फूटीची चर्चा करा.
- (4) सामाजिक चळवळ आणि सामाजिक कृती यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.
- (5) भारतातील सामाजिक चळवळीचा एक आधार म्हणून लिंगभावाचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एकावर 500 शब्दात निबंध लिहा : [20]

- (1) सामाजिक चळवळीची व्याख्या द्या. सामाजिक चळवळीतील नेतृत्व आणि विचारप्रणालीची भूमिका स्पष्ट करा.
- (2) नवीन सामाजिक चळवळ म्हणजे काय ? नव्या सामाजिक चळवळीच्या वैशिष्ट्यांची व उद्दिष्टांची उदाहरणांसहित चर्चा करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3607]-11

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

SOCIOLOGY

Optional Paper IV (A)

(Sociology of Development and Globalization)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any *seven* of the following within **20 words each : [14]**

- (1) Define Economic Development.
- (2) State the difference between economic growth and development.
- (3) What is Ecological Development ?
- (4) Define Human Development.
- (5) What is human investment ?
- (6) What is meant by Feminist development ?
- (7) What is meant by dependency in development ?
- (8) What is meant by entrepreneur ?
- (9) State the central idea of Schumpeter's theory of development.
- (10) Write the meaning of third world.

P.T.O.

2. Answer any *two* of the following within **50** words each : [8]
- (1) Write any *two* types of personality.
 - (2) State the relevance of environmental considerations of development.
 - (3) Any *two* alternative models of development.—A note.
 - (4) Write any *two* features of Industrial Capitalism.
3. Answer any *three* of the following within **150** words each : [18]
- (1) Discuss Feminist perspective of development.
 - (2) Discuss the relevance of 'right to development'.
 - (3) Write the features of sustainable development.
 - (4) Discuss the characteristics of 'need for achievement' oriented society.
 - (5) Elaborate on Schumpeter's views on future of Capitalism.
4. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]
- (1) Discuss Wallerstein's theory of world capitalist system.
 - (2) Discuss the importance and features of appropriate technology.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही **सात** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **20** शब्दांत लिहा : [14]
- (1) आर्थिक विकासाची व्याख्या करा.
 - (2) आर्थिक वाढ आणि विकास यातील फरक सांगा.

- (3) पर्यावरणीय विकास म्हणजे काय ?
- (4) मानवी विकासाची व्याख्या करा.
- (5) मानवी गुंतवणूक म्हणजे काय ?
- (6) स्त्रीवादी विकासाचा अर्थ सांगा.
- (7) विकासातील परावलंबनाचा अर्थ सांगा.
- (8) उद्योजकाचा अर्थ सांगा.
- (9) शुम्पीटर यांच्या विकास सिद्धांताची मध्यवर्ती कल्पना सांगा.
- (10) 'तिसऱ्या जगाचा' अर्थ लिहा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा : [8]

- (1) व्यक्तिमत्वाचे कोणतेही दोन प्रकार लिहा.
- (2) विकासाच्या पर्यावरणीय संदर्भाचे महत्व सांगा.
- (3) विकासाच्या कोणत्याही दोन पर्यायी प्रतिमानांवर टीप लिहा.
- (4) औद्योगिक भांडवलशाहीची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये लिहा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 150 शब्दांत लिहा : [18]

- (1) स्त्रीवादी विकास दृष्टीकोनाची चर्चा करा.
- (2) 'विकास हक्कांचे' महत्व यावर चर्चा करा.
- (3) शाश्वत/निरंतर विकासाची वैशिष्ट्ये लिहा.
- (4) सिद्धी प्रेरित समाजाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- (5) भांडवलशाहीच्या भविष्यावरील शुम्पीटर यांचे विचार विशद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत द्या : [20]

- (1) वॉल्टरस्टीन यांच्या जागतिक भांडवलशाही व्यवस्था सिद्धांताची चर्चा करा.
- (2) समुचित/पर्याप्त तंत्रज्ञानाचे महत्व आणि वैशिष्ट्ये यांची चर्चा करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3607]-12

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

SOCIOLOGY.

Optional Paper IV B

(Criminology)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate marks of the relevant questions.

1. Answer any *seven* questions of the following within **20** words each : [14]

(i) Define 18th Century Crime.

(ii) Define sin.

(iii) What is criminal law ?

(iv) Give any *two* points about the nature of criminal law.

(v) What is demonological theory of crime ?

(vi) What is Fee Will's theory of crime known as ?

(vii) What is white-collar crime ?

(viii) Give any *two* examples of crime against children.

(ix) What is sociological school of crime ?

(x) Who are known as criminals ?

P.T.O.

2. Answer any *two* questions of the following within **50** words each : [8]
- (a) Explain Penology.
 - (b) State any *four* types of crime with brief discussion.
 - (c) What is Caesar Lambroso's views about positive theory of crime ?
 - (d) Give any *four* points about the crime against women.
3. Answer any *three* questions of the following within **150** words each : [18]
- (a) Discuss characteristics of crime.
 - (b) Describe interrelationship between criminology and criminal law.
 - (c) Examine Charles Goring's views about organic deficiency of crime.
 - (d) Examine the concept of organized crime from the perspective of Criminology.
 - (e) Evaluate nature of Criminology in India.
4. Answer any *one* question of the following within **500** words : [20]
- (a) Examine thoroughly psychological school of crime.
 - (b) Define terrorism. Explain, how it affects integrity of the country.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडचे आकडे संबंधित प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दात द्या : [14]

- (i) 18व्या शतकातील गुन्ह्याची व्याख्या द्या.
- (ii) पापाची व्याख्या द्या.
- (iii) गुन्हेगारी कायदा म्हणजे काय ?
- (iv) गुन्हेगारी कायद्याचे स्वरूप दर्शविणारे कोणतेही दोन मुद्दे सांगा.
- (v) गुन्ह्याचा सैतानी सिद्धांत म्हणजे काय ?
- (vi) फ्री विल (Free Will) यांचा गुन्ह्याचा सिद्धांत कोणत्या नावाने ओळखला जातो.
- (vii) पांढरपेशी गुन्हा म्हणजे काय ?
- (viii) बालकांविरुद्धच्या गुन्ह्याची कोणतीही दोन उदाहरणे द्या.
- (ix) गुन्ह्याचा समाजशास्त्रीय संप्रदाय म्हणजे काय ?
- (x) गुन्हेगार कोणाला म्हणतात ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा : [8]

- (अ) दण्डशास्त्र स्पष्ट करा.
- (ब) थोडक्यात चर्चा करून गुन्ह्याचे कोणतेही चार प्रकार सांगा.
- (क) गुन्ह्याच्या प्रत्यक्षवादी सिद्धांतासंबंधी सिझर लैम्ब्रोसो यांचा दृष्टिकोन काय आहे ?
- (ड) स्त्रियांविरुद्धच्या गुन्ह्याबाबत कोणतेही चार मुद्दे सांगा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **तीन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **150** शब्दात द्या : [18]

- (अ) गुन्हेगाराच्या वैशिष्ट्यांवर चर्चा करा.
- (ब) गुन्हेगारीशास्त्र व गुन्हेगारी कायदा यांच्यातील परस्परसंबंधांचे वर्णन करा.
- (क) गुन्हेगाराच्या सेंद्रिय उणीव सिद्धांताबाबत चार्ल्स गोरिंग्स (Charles Gorings) यांच्या विचारांचे परीक्षण करा.
- (ड) गुन्हेगारीशास्त्राच्या दृष्टिकोनातून 'संघटित गुन्हा' या संकल्पनेचे परीक्षण करा.
- (इ) भारतातील गुन्हेगारीशास्त्राच्या स्वरूपाचे मूल्यमापन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात द्या : [20]

- (अ) गुन्हेगाराच्या मानसशास्त्रीय संप्रदायाचे सखोल परीक्षण करा.
- (ब) दहशतवादाची व्याख्या द्या. देशाच्या एकात्मतेवर दहशतवादाचा काय परिणाम होतो हे स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3607]-2

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

SOCIOLOGY

Compulsory Paper II

(Perspectives on Indian Society)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *seven* questions of the following within **20** words each : [14]

- (i) Define census.
- (ii) Write *two* features of imperial gazeteers.
- (iii) State *two* features of Indological perspective.
- (iv) Name any *two* proponents of dialectical perspective.
- (v) Who formulated Drain theory ?
- (vi) What is meant by civilizational perspective ?
- (vii) Give names of any *two* 19th Century Indian reformers.
- (viii) Define elite.
- (ix) Name any *two* books by G.S. Ghurye.
- (x) Give *two* objectives of non-Brahmin movement.

P.T.O.

2. Answer any *two* of the following within **50** words each : [8]
- (i) Colonial Ethnography.
 - (ii) Basic principles of structural-functional perspective.
 - (iii) Iravati Karve's contribution to textual perspective.
 - (iv) District gazeteer.
3. Answer any *three* of the following within **150** words each : [18]
- (i) Examine impact of colonialism on Hindu-Muslim politics.
 - (ii) Discuss Dr. Baba Saheb Ambedkar's contribution to subaltern perspective.
 - (iii) Discuss impact of colonial education on Indian society.
 - (iv) Discuss G.S. Ghurye's contribution to the study of Indian caste system.
 - (v) State historical development of census in India.
4. Write an essay on any *one* of the following within **500** words : [20]
- (i) Discuss the role of modern institutions on creation of middle class in 19th Century India.
 - (ii) Examine A. R. Desai's contribution to the study of Indian nationalism.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडेचे आकडे प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दात द्या : [14]

- (i) जनगणनेची व्याख्या लिहा.
- (ii) साम्राज्यवादी राजपत्राची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- (iii) भारतशास्त्रीय दृष्टीकोनाची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- (iv) द्वंदात्मक दृष्टीकोन मांडणाऱ्या दोन विचारवंतांची नावे लिहा.
- (v) निःसारण सिद्धांत कोणी मांडला ?
- (vi) सभ्यता दृष्टीकोनाचा अर्थ काय ते सांगा.
- (vii) 19व्या शतकातील कोणत्याही दोन भारतीय समाज सुधारकांची नावे सांगा.
- (viii) अभिजनाची व्याख्या लिहा.
- (ix) जी. एस. घुर्ये यांच्या कोणत्याही दोन पुस्तकांची नावे लिहा.
- (x) अब्राहमची चळवळीची दोन उद्दीष्ट्ये सांगा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही दोनांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा : [8]

- (i) वासाहतिक लोकालेख.
- (ii) संरचनात्मक-कार्यवादी दृष्टीकोनाची मूलभूत तत्वे.
- (iii) इरावती कर्वे यांचे संहिता दृष्टीकोनाला योगदान.
- (iv) जिल्हा राजपत्र.

3. खालीलपैकी कोणत्याही तिनांची उत्तरे प्रत्येकी 150 शब्दात लिहा : [18]

- (i) वसाहतवादाच्या हिन्दु-मुस्लिम राजकारणावरील प्रभावाचे परीक्षण करा.
- (ii) शोषित दृष्टीकोना मध्ये डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या योगदानाची चर्चा करा.
- (iii) वसाहतवादी शिक्षणाच्या भारतीय समाजावरील प्रभावाची चर्चा करा.
- (iv) भारतीय जाती व्यवस्थेच्या अभ्यासातील जी. एस. घुर्ये यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
- (v) भारतीय जनगणनेचा ऐतिहासिक विकास सांगा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एकावर 500 शब्दात निबंध लिहा : [20]

- (i) 19व्या शतकातील भारताच्या मध्यमवर्गाच्या निर्मितीमध्ये आधुनिक संस्थांच्या भूमिकेची चर्चा करा.
- (ii) भारतीय राष्ट्रवादाच्या अभ्यासातील ए. आर. देसाई यांच्या योगदानाचे परीक्षण करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3607]-3

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

SOCIOLOGY

Optional Paper III (A)

(Ethnicity, Pluralism and Nation)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *seven* of the following within 20 words each : [14]

- (1) Give definition of ethnicity.
- (2) Write *two* thinkers associated with Neo-Marxist perspective on ethnicity.
- (3) Give *two* markers of cultural identity.
- (4) Give definition of 'Modernity'.
- (5) What is the meaning of Pluralism ?
- (6) Explain the meaning of ethnic consciousness.
- (7) What is class ?
- (8) When did nationalism arise in Europe ?
- (9) Write *two* thinkers associated with Marxism.
- (10) What is diaspora ?

P.T.O.

2. Write short notes on any *two* of the following within **50** words each : [8]

- (1) Characteristics of nation.
- (2) Features of globalization.
- (3) Caste and ethnicity
- (4) A note on multiculturalism.

3. Answer any *three* of the following questions within **150** words each [18]

- (1) Explain features of ethnicity by A. Smith.
- (2) Give causes of nationalism in Europe.
- (3) Explain the impact of globalization in a multicultural society.
- (4) Discuss how gender identities are subsumed by ethnicity.
- (5) Write a detailed note on Indian diaspora and ethnic identity.

4. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]

- (1) Examine various perspectives on ethnicity.
- (2) Discuss the relationship between resurgence of ethnic consciousness and identity formation in a multicultural society.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दांमधे उत्तरे लिहा : [14]

- (1) वांशिकतेची व्याख्या द्या.
- (2) वांशिकतेवरील नवमाक्सवादी दृष्टीकोनाशी संबंधित कोणत्याही दोन विचारवंतांची नावे लिहा.
- (3) सांस्कृतिक अस्मितेचे दोन निर्देशक द्या.
- (4) आधुनिकतेची व्याख्या द्या.
- (5) बहुविविधतावादाचा अर्थ काय ?
- (6) वांशिक जाणीवेचा अर्थ स्पष्ट करा.
- (7) 'वर्ग' म्हणजे काय ?
- (8) युरोपमधे राष्ट्रवादाचा उदय कधी झाला ?
- (9) माक्सवादी दृष्टीकोनाशी संबंधित कोणत्याही दोन विचारवंतांची नावे द्या.
- (10) डायस्पोरा (diaspora) म्हणजे काय ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही दोनांवर प्रत्येकी 50 शब्दांमधे थोडक्यात टिपा लिहा : [8]

- (1) राष्ट्राची वैशिष्ट्ये
- (2) जागतिकीकरणाची वैशिष्ट्ये
- (3) जात आणि वांशिकता
- (4) बहुसांस्कृतिकतावाद यावर टिप.

3. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा : [18]

- (1) ए. स्मिथ यांची वांशिकतेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (2) युरोपमधील राष्ट्रवादाची कारणे द्या.
- (3) बहुसांस्कृतिक समाजामधील जागतिकीकरणाचा परिणाम स्पष्ट करा.
- (4) वांशिकतेमध्ये लिंगभावात्मक अस्मिता कशा सामावल्या जातात यावर चर्चा करा.
- (5) भारतीय डायस्पोरा आणि वांशिक अस्मिता यावर टीप लिहा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे 500 शब्दांत उत्तरे लिहा : [20]

- (1) वांशिकतेवरील विविध दृष्टीकोनांचे परीक्षण करा.
- (2) बहुसांस्कृतिक समाजातील वांशिक जाणीवेचा उठाव आणि अस्मितांची घडण यामधील संबंध यावर चर्चा करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—3

[3607]-4

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

SOCIOLOGY

Optional Paper III (B)

(Health and Society)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate the marks of relevant questions.

1. Answer any *seven* of the following questions within **20** words each : [14]

- (1) Definition of health.
- (2) What is mental health ?
- (3) What is community health ?
- (4) Define disease.
- (5) What is meant by ecology of disease ?
- (6) Definition of extended family.
- (7) What is sick role ?
- (8) What is meant by speciality hospitals ?
- (9) Give *two* examples of home remedies.
- (10) What is meant by homeopathy ?

P.T.O.

2. Answer any *two* of the following within **50** words each : [8]
- (1) What is relation between health and social institution ?
 - (2) Give *two* examples of social etiology.
 - (3) Write functions of teaching hospitals.
 - (4) Give information about Siddha medicine system.
3. Answer any *three* of the following within **150** words each : [18]
- (1) Explain relation between health and hygiene.
 - (2) Elucidate nature of social epidemiology.
 - (3) Explain health care in nuclear family.
 - (4) Describe nature of corporate hospitals.
 - (5) Discuss about medical social service.
4. Answer any *one* of the following in **500** words each : [20]
- (1) Discuss different demensions of health.
 - (2) Explain Ayurvedic medicine system.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :—(i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. पुढीलपैकी कोणत्याही **सात** प्रश्नांची प्रत्येकी **20** शब्दांमध्ये उत्तरे लिहा : [14]

- (1) आरोग्याची व्याख्या द्या.

- (2) मानासिक आरोग्य म्हणजे काय ?
- (3) समुदायाचे आरोग्य म्हणजे काय ?
- (4) 'आजारा'ची व्याख्या द्या.
- (5) रोगाचे परिसरशास्त्र म्हणजे काय ?
- (6) संयुक्त कुटुंबाची व्याख्या द्या.
- (7) आजान्याची भूमिका कोणती ?
- (8) विशेष इस्पितळे म्हणजे काय ?
- (9) घरगुती उपचार पद्धतीची दोन उदाहरणे.
- (10) होमिओपॅथी म्हणजे काय ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांमध्ये लिहा : [8]

- (1) आरोग्य आणि सामाजिक संस्था यातील संबंध कोणता ?
- (2) सामाजिक रोगनिदानशास्त्राची दोन उदाहरणे द्या.
- (3) प्रशिक्षण इस्पितळांची कार्ये लिहा.
- (4) सिद्ध औषधपद्धती विषयी माहिती द्या.

3. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दात उत्तरे लिहा : [18]

- (1) आरोग्य आणि स्वच्छता यातील संबंध स्पष्ट करा.
- (2) सामाजिक संसर्गजन्यरोग शास्त्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (3) केंद्र/विभक्त कुटुंबातील आरोग्याची काळजी स्पष्ट करा.
- (4) खाजगी इस्पितळांच्या स्वरूपाचे वर्णन करा.
- (5) वैद्यकीय सामाजिक सेवेबद्दल चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा : [20]

- (1) आरोग्याच्या विविध पैलूंची चर्चा करा.
- (2) आयुर्वेदिक औषध पद्धती स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3607]-5

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

SOCIOLOGY

Optional Paper IV (A)

(Urban Sociology)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate the marks of relevant questions

1. Answer any *seven* of the following questions within **20** words each : [14]

- (1) What are the moral bases of the community ?
- (2) What is Marx's concept of country ?
- (3) Define city.
- (4) Define Dichotomy model.
- (5) What is spatial system of the city ?
- (6) What is neo-ecological school ?
- (7) Define Simmel's concept of mental life.
- (8) State the meaning of multi-nuclear model.
- (9) What is ruralisation of city ?
- (10) Give the meaning of pre-industrial city.

P.T.O.

2. Answer any *two* of the following questions within **50** words each : [8]

- (1) Durkheim's views on division of labour.
- (2) Gan's concept of urban village.
- (3) Political dimension of social structure of pre-industrial society.
- (4) Walter Firey's approach to urban as ecological community.

3. Answer any *three* of the following questions within **150** words each : [18].

- (1) Explain Max Weber's perspectives about the growth of rationality in city.
- (2) discuss Park and Burgess's views on traditional ecological approach.
- (3) Examine Radfield's perspective about rural-urban continuum.
- (4) Describe marriage as a social dimension of pre-industrial cities.
- (5) Explain Simmel's views on Metropolis.

4. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]

- (1) Discuss Karl Marx views on the capitalist mode of production.
- (2) Give brief sketches of traditional Roman and Muslim cities.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडचे आकडे संबंधीत प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दात द्या : [14]

- (1) समुदायाचे नैतिक मूलधार कोणते ?
- (2) मार्क्स यांची खेडेपाडे ही संकल्पना काय आहे ?
- (3) शहराची व्याख्या द्या.
- (4) द्विपर्यायी प्रतिकृती या संकल्पनेची व्याख्या द्या.
- (5) शहराची क्षेत्रीय व्यवस्था म्हणजे काय ?
- (6) नव-परिसरशास्त्रीय संप्रदाय म्हणजे काय ?
- (7) सिमेल यांच्या 'मानसिक जीवन' या संकल्पनेची व्याख्या द्या.
- (8) बहुकेंद्रित प्रतिकृतीचा अर्थ सांगा.
- (9) 'शहराचे ग्रामिणीकरण' म्हणजे काय ?
- (10) उद्योगपूर्व शहर याचा अर्थ द्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात द्या : [8]

- (1) द्युरखीमने मांडलेला श्रमविभाजनाचा दृष्टिकोन.
- (2) गॅन्स यांची नागरी खेडे ही संकल्पना.
- (3) उद्योगपूर्व शहराच्या सामाजिक संरचनेचे राजकिय पैलू.
- (4) नागरी व्यवस्था—एक परिसरशास्त्रीय समुदाय' वाल्टर फिरे यांच्या दृष्टिकोन.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **तीन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **150** शब्दात द्या : [18]

- (1) मॅक्स वेबर यांचा शहराची विवेकता वाढ दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- (2) पार्क आणि बर्जेस यांचा पारंपरिक परिसरशास्त्रीय दृष्टिकोनाची चर्चा करा.
- (3) 'ग्रामीण-नागरी सातत्य' या रेडफिल्ड यांच्या दृष्टिकोनाचे परिक्षण करा.
- (4) उद्योगपूर्व शहरात विवाहाचा सामाजिक पैलू म्हणून वर्णन करा.
- (5) सिमेल यांचा महानगरावरील विचार स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाची उत्तर **500** शब्दात द्या : [20]

- (1) भांडवलशाही उत्पादन पद्धती वरील कार्ल मार्क्सच्या विचारांवर चर्चा करा.
- (2) पारंपरिक रोमन आणि मुस्लिम शहरांचा थोडक्यात आढावा घ्या.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3607]-6

M.A. (Part I) (Term-End) EXAMINATION, 2009

SOCIOLOGY

Optional Paper IV (B)

(Agrarian Society in India)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any seven of the following within 20 words each : [14]

(1) Define peasantry as an analytical category.

2 ~~What is permanent land settlement ?~~

(3) What is shifting cultivation ?

(4) Write the 'Class' as a Marxian concept.

(5) What is meant by permanent land settlement ?

(6) What is social organisation ?

(7) Who is the first land reformer during Mughal period ?

(8) What is Imperialism ?

(9) Write any two causes of Agrarian discontent during pre-independence period ?

(10) What is meant by Tenancy ?

P.T.O.

2. Answer any *two* of the following questions within **50** words each : [8]

- (1) Write Karl Marx's views about Indian Rural Society.
- (2) Write the features of 'Commercial Agriculture'.
- (3) Explain the Durkheimian Functionalist Approach.
- (4) Explain the features of tribal society.

3. Answer any *three* of the following questions within **150** words each : [18]

- (1) Explain the changes in Agrarian structure during the Mughal period in India.
- (2) Examine the basic features of peasant society.
- (3) Explain the Ethnographic Cultural Traditional Approach to the study of Agrarian society.
- (4) Describe the economic and other consequences of permanent land settlement.
- (5) Explain in detail various causes and consequences of commercialisation of Indian Agriculture.

4. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]

- (1) Write and examine the theory of deindustrialisation with reference to D. Thorner's contribution.
- (2) Write the characteristics of Feudal Agrarian structure. Describe the development of Feudalism in India.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दांपर्यंत लिहा : [14]

- (1) विश्लेषण प्रवर्ग म्हणून कृषक समाजाची व्याख्या करा.
- (2) 'भांडवलशाही पूर्व आर्थिक रचना' कोणती ?
- (3) स्थलांतरीत शेती म्हणजे काय ?
- (4) मार्क्सप्रणित 'वर्ग' संकल्पना लिहा.
- (5) कायम जमीनधारा पद्धती म्हणजे काय ?
- (6) सामाजिक संघटन म्हणजे काय ?
- (7) मोगल काळातील पहिला जमिन सुधारक कोण ?
- (8) साम्राज्यवाद म्हणजे काय ?
- (9) स्वातंत्र्यपूर्व काळातील शेतकऱ्यांच्या असंतोषाची कोणतीही दोन कारणे लिहा.
- (10) 'कुळ' म्हणजे काय ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा : [8]

- (1) भारतीय ग्रामीण समाजाबद्दलचे कार्ल मार्क्सचे विचार लिहा.
- (2) व्यापारी शेतीची वैशिष्ट्ये लिहा.
- (3) दुरखीमचा कार्यवादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- (4) आदिम समाजाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **तीन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **150** शब्दांपर्यंत लिहा : [18]

- (1) मोगल कालखंडात भारतातील कृषिरचनेमध्ये घडून आलेले परिवर्तन स्पष्ट करा.
- (2) कृषक समाजाच्या मूळ वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.
- (3) कृषि समाजाच्या अध्ययनासाठी उपयोगात आणला जाणारा लोकसामुहिक-सांस्कृतिक परंपरा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- (4) कायम जमीनधारा पद्धतीचे आर्थिक व इतर परिणाम विशद करा.
- (5) भारतातील शेती व्यवसायाच्या व्यापारीकरणाची विविध कारणे व परिणाम विशद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांपर्यंत लिहा : [20]

- (1) 'उद्योगधंद्याचा न्हास' (विऔद्योगिककरणाचा) सिद्धान्त लिहून डी. थॉर्नर यांचे त्यामधील योगदानाचे परीक्षण करा.
- (2) सरंजामशाही कृषि संरचनेची वैशिष्ट्ये लिहून भारतातील सरंजामशाही पद्धतीच्या विकासाचे वर्णन करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3607]-7

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

SOCIOLOGY

Compulsory Paper I

(Theoretical Perspectives in Sociology)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer any *seven* of the following questions within **20** words each : [14]

- (1) Define theory.
- (2) What is middle range theory ?
- (3) Write definition of social structure.
- (4) Who propagated the idea of role analysis ?
- (5) Name *two* thinkers associated with Neo-Marxism.
- (6) What is life world ?
- (7) Who is the author of 'Class and Class Conflict in Industrial Society' ?
- (8) What is dysfunction ?
- (9) What is Neo-functionalism ?
- (10) What is meant by ICA ?

P.T.O.

2. Answer any *two* of the following within **50** words each : [8]

- (1) Frankfurt school.
- (2) Relationship between theory and research.
- (3) R. Merton's functional analysis.
- (4) Dahrendorf's views about dialectics of conflict.

3. Answer any *three* of the following questions within **150** words each : [18]

- (1) Explain the building blocks of theory.
- (2) Briefly explain Coser's Conflict theory.
- (3) Discuss on T. Parson's concept of social system.
- (4) Explain Gramsci's concept of Hegemony.
- (5) Elaborate L. Althusser's views about structural Marxism.

4. Answer any *one* of the following within **500** words : [20]

- (1) Explain Radcliffe Brown's structural-functionalism.
- (2) Describe the nature of conflict theory and elaborate R. Collins views about 'Conflict of Social Change'.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :—(i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दात उत्तरे लिहा : [14]

- (1) सिद्धान्ताची व्याख्या करा.

- (2) मध्यस्तरीय सिद्धान्त म्हणजे काय ?
- (3) सामाजिक संरचनेची व्याख्या लिहा.
- (4) भूमिका विश्लेषणाची संकल्पना कोणी मांडली ?
- (5) नव-मार्क्सवादाशी संबंधित दोन विचारवंतांची नावे लिहा.
- (6) जीव-जगत् म्हणजे काय ?
- (7) 'Class and Class Conflict in Industrial Society' या ग्रंथाचे लेखक कोण ?
- (8) अपकार्य म्हणजे काय ?
- (9) नव-कार्यवाद म्हणजे काय ?
- (10) 'आसम' चा अर्थ काय ?

2. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा : [8]

- (1) फ्रँकफर्ट संप्रदाय.
- (2) सिद्धान्त आणि संशोधन यातील संबंध.
- (3) आर. मर्टन यांचे प्रकार्यात्मक विश्लेषण.
- (4) डहरेनडार्फ यांचे द्वंदात्मक संघर्षाबाबतचे विचार.

3. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची प्रत्येकी 150 शब्दात उत्तरे लिहा : [18]

- (1) सिद्धान्ताचे पायाभूत आधार घटक स्पष्ट करा.
- (2) कोझर यांचा संघर्ष सिद्धान्त थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (3) टॉलकॉट पार्सन्स यांच्या सामाजिक व्यवस्था या संकल्पनेवर चर्चा करा.

(4) ग्रामसी यांची 'वर्चस्व' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

(5) एल. अल्थुझर यांचे संरचनात्मक मार्क्सवादाविषयीचे विचार स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा : [20]

(1) रॅडविल्फ ब्राऊन यांचा संरचनात्मक-प्रकार्यवाद स्पष्ट करा.

(2) संघर्ष सिद्धान्ताच्या स्वरूपाचे वर्णन करा आणि आर. कॉलिन्स यांचे 'संघर्ष व सामाजिक परिवर्तन' या विषयीचे विचार विशद करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3607]-8

M.A. (Part II) (Term-End) EXAMINATION, 2009

SOCIOLOGY

Paper II (Compulsory)

(Methodology of Social Research)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *seven* of the following questions within **20** words each : [14]

- (1) Give the meaning of interpretative understanding.
- (2) What is positivism ?
- (3) What is ethnomethodology ?
- (4) Give the meaning of induction.
- (5) Give the definition of hermeneutics.
- (6) Explain *two* problems of reliability.
- (7) What is the meaning of research design ?
- (8) Give definition of survey.
- (9) What is validity in social research ?
- (10) Give definition of hypothesis.

P.T.O.

2. Answer any *two* of the following questions within **50** words each : [8]

- (1) Disadvantages of survey method.
- (2) A note on 'Epistemology'.
- (3) Advantages of sampling.
- (4) Significance of Thurston's Scale in social research.

3. Answer any *three* of the following questions within **150** words each : [18]

- (1) Explain the types of non-probability samples.
- (2) Discuss the types of interview.
- (3) Explain phenomenology as a method in social research.
- (4) Discuss the techniques of questionnaire.
- (5) Elaborate on the contribution of Fayerabend to the critique of positivism.

4. Write an essay on any *one* of the following within **500** words : [20]

- (1) Discuss ethnomethodology and symbolic interactionist approaches to study social reality.
- (2) Explain various types of research design.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दांत द्या : [14]

- (1) अन्वयार्थात्मक आकलनाचा अर्थ सांगा.
- (2) प्रत्यक्षवाद म्हणजे काय ?
- (3) लोकान्वयपद्धतीशास्त्र म्हणजे काय ?
- (4) 'आगमन' पद्धतीचा अर्थ सांगा.
- (5) अन्वयार्थ मीमांसाशास्त्राची (Hermeneutics) व्याख्या द्या.
- (6) विश्वसनीयतेच्या दोन समस्या सांगा.
- (7) संशोधन आराखड्याचा अर्थ सांगा.
- (8) सर्वेक्षणाची व्याख्या द्या.
- (9) सामाजिक संशोधनातील वैधता (Validity) म्हणजे काय ?
- (10) सिद्धांतकल्पनेची व्याख्या द्या.

2. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा : [8]

- (1) सर्वेक्षणाचे तोटे.
- (2) ज्ञानमीमांसाशास्त्रावर टीप.

(3) नमुना पद्धतीचे फायदे.

(4) सामाजिक संशोधनातील थर्स्टन (Thurston) च्या मापन पद्धतीचे महत्व.

3. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 150 शब्दांत लिहा : [18]

(1) गैरसंभाव्यता नमुना चाचणीचे प्रकार स्पष्ट करा.

(2) मुलाखतीच्या प्रकारांवर चर्चा करा.

(3) सामाजिक संशोधनातील प्रघटनशास्त्र पद्धतीवर चर्चा करा.

(4) प्रश्नावलीच्या तंत्रांवर चर्चा करा.

(5) फायरबँड (Fayeraband) यांच्या प्रत्यक्षवादतील योगदानावर चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही एकावर 500 शब्दांत निबंध लिहा : [20]

(1) सामाजिक वास्तव अभ्यासव्यासाठी लोकान्वय पद्धतीशास्त्र आणि प्रतिकात्मक आंतरक्रियावाद पद्धती कशा वापरता येतील यावर चर्चा करा.

(2) संशोधन आराखड्याचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

Total No. of Questions—4]

[Total No. of Printed Pages—4

[3607]-9

M.A. (Part II) EXAMINATION, 2009

SOCIOLOGY

(Optional) Paper III-A

(Gender and Society)

Time : Three Hours

Maximum Marks : 60

N.B. :— (i) *All* questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer any *seven* of the following questions within **20** words each : [14]

- (1) Define socialization.
- (2) What is meant by Brahmanical Patriarchy ?
- (3) What is colonialism ?
- (4) Write names of any *two* women related to Nationalist Movement.
- (5) What is the name of Periyar's Movement ?
- (6) Name any *two* obstacles to women's empowerment.
- (7) Name any *two* black feminists.
- (8) Meaning of Gender Studies.
- (9) Name the famous book by Betty Freiden.
- (10) Write the title of Tarabai Shinde's book.

P.T.O.

2. Answer any *two* of the following questions within **50** words each : [8]

- (1) What are the causes of High Mortality among women in India.
- (2) Contribution of Periyar to Gender issues.
- (3) Explain the significance of domestic work by women, as productive labour.
- (4) Write tenets of Post-modern Feminist Theory.

3. Answer any *three* of the following questions within **150** words each : [18]

- (1) Examine the contribution towards Gender issues by Mahatma Phule and Dr. Babasaheb Ambedkar.
- (2) Explain caste and gender discrimination.
- (3) Describe major challenges to women's movement in the third world.
- (4) Explain Gender in Field Research.
- (5) Write in detail 'Need of Women's Studies'.

4. Answer any *one* of the following questions within **500** words : [20]

- (1) Explain in detail any *two* Feminist Approaches (Theories).
- (2) Describe in detail women's participation in working class movements.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : 60

सूचना :— (i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दांत लिहा : [14]

- (1) सामाजिकरणाची व्याख्या लिहा.
- (2) ब्राम्हणी पुरुषसत्ता म्हणजे काय ?
- (3) वसाहतवाद म्हणजे काय ?
- (4) राष्ट्रवादी चळवळीशी संबंधित कोणत्याही दोन स्त्रियांची नावे लिहा.
- (5) पेरियार यांच्या चळवळीचे नाव लिहा.
- (6) स्त्रियांच्या संक्षमीकरणामधले कोणतेही दोन अडथळे लिहा.
- (7) कोणत्याही दोन काळ्या स्त्रीवादी विचारवंतांची नावे लिहा.
- (8) लिंगभाव अभ्यास म्हणजे काय ?
- (9) बेट्टी फ्रीडन यांनी लिहिलेले पुस्तक कोणते ?
- (10) ताराबाई शिंदे यांच्या पुस्तकाचे नाव लिहा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांपर्यंत उत्तरे लिहा : [8]

- (1) भारतातील स्त्री उच्च मृत्यू दराची कारणे कोणती ?
- (2) लिंगभाव प्रश्नाविषयी पेरियार यांचे योगदान.

(3) उत्पादक श्रम म्हणून स्त्रियांच्या घटकामाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

(4) आधुनिकोत्तर स्त्रीवादी सिद्धांताची तत्वे लिहा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **तीन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **150** शब्दांत लिहा : [18]

(1) महात्मा फुले व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे स्त्रीवादी विचारांप्रती योगदानाचे परीक्षण करा.

(2) “जात आणि लिंगभावात्मक भेदभाव” स्पष्ट करा.

(3) तिसऱ्या जगातील स्त्री चळवळीपुढील प्रमुख आव्हाने विशद करा.

(4) “क्षेत्रीय संशोधनातील लिंगभाव.” स्पष्ट करा.

(5) ‘स्त्री अध्ययनाची गरज’ का आहे हे सविस्तर लिहा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नांचे उत्तर **500** शब्दांपर्यंत लिहा : [20]

(1) स्त्रीवादी सिद्धांतातील कोणत्याही **दोन** विचारप्रणाली (सिद्धांत) सविस्तर स्पष्ट करा.

(2) स्त्रियांचा कष्टकरी वर्गाच्या चळवळीतील सहभाग विशद करा.